Gosoota Najaasaa

Description

Torbaan darbe mata duree â€œSalaata-utubaa Islaamaâ€• jedhu jalatti, waaâ€™ee xahaaraa ilaalu jalqabne jirra. Harâ€™as itti fuuun waaâ€™ee najaasaa fi gosoota isaa ni ilaalla. Najaasaa jechuun namoota biratti jibbisiisaa kan taâ€™eedha. Namoonni najaasaa irraa of eegu, yommuu uffata isaanii tuqe ni dhiqu. Fakkeenyaaf, fincaan, sagaraa fi kkf najaasadha. Akkuma wanti tokko haraama jechuuf ragaa (daliila) shariâ€™aa barbaachisu, wanta tokkoon najaasadha jechuudhaafis ragaa barbaachisa. Namni wanta tokkoon najaasadha jedhu, ragaa akka fidu isarraa eeggama. Wantoonni najaasaa taâ€™uu isaanii shariâ€™aan mirkaneesse kanneen armaan gadiiti:

1-Sagaraa (udaani) fi fincaan namaa- akka wali galtee aalimootatti isaan lamaan kunniin najaasaadha. Ragaan sagaraan najaasaa taâ€™uu agarsiisuu hadiisa Abu Hureyraan gabaasedha. Ergamaan Rabbii (Sallallahu aleyh wa sallam) akkana jedhan:
â€œâ€• Ø¥Ù•Ø°ÙŽØ§ ÙˆÙŽØ·Ù•Ø¦ÙŽ Ø£ÙŽØÙŽØ¯Ù•Ùƒ Ù’ Ø¨Ù•Ù†ÙŽØ¹Ù’Ù„ÙŽÙŠÙ’Ù‡Ù• Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù•Ø°Ù‰ Ù•ÙŽÙ‰Ù•Ø°Ù‡Ù• Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‘Ù•Ø°Ù‰ Ù•ÙŽÙ‰Ù•Ø°Ù‡Ù• Ùˆ Ø±ÙŽÙ‘Ù•Ø·Ù•Ù‡Ù• â€• â€•.
â€œ**Tokkoon keessan yommuu faantoo (laxana caamaa) isaatiin azaa (najaasaa) irra ijjatu, biyyeen isa kan qulqulleessudha.**â€• Sunan Abi Daawud 385

Fincaanis najaasaa taâ€™uu ragaan agarsiisuu hadiisa Anas gabaasedha: Namtichi baadiyaa tokko masjiida keessatti ni fincaaâ€™e. Namoonni gariinis isatti olkaâ€™an. Ergasii Nabiyyiin (SAW) akkana jedhan: â€œ**Dhiisaa, addaan hin kuchisisinaa.** (Akka fincaan addaan kutu hin taasisinaa).â€• Anas itti fufuun ni jedhe: yommuu fincaaâ€™ee fixu, Nabiyyiin (SAW) bishaan baaldin fichisisanii irratti gadi naqan.â€• Sahiih Muslim 284, Sahiih Al-Bukhaari 6025

2-Al-Mazyi fi Al-Wadyi
Al-mazyiâ€“ jechuun dhangalaâ€™aa qaqalâ€™a, haphii, rarraâ€™aa yeroo waaâ€™ee fedhii saalaa itti yaadan ykn taphatan nama keessaa dhangalaâ€™uudha. Garuu akka burqaa bishaanii ykn maniyyi baayâ€™ee kan dhangalaâ€™u miti. Haalli kuni dhiira caalaa dubartoota irratti ni baayâ€™ata. Yoo wanti akkanaa si qunname kanaaf nafa dhiqachuun hin barbaachisu. Bakka tuqe san bishaanin dhiqii ergasii wuduâ€™adhu. Aliyy (radiyallahu anhu) akkana jedha: Miqdad bin Aswadin gara Ergamaa Rabbii (Sallallahu aleyh wassallam) ni ergine. Ergasii waaâ€™ee Al-Mazyi kan nama keessaa bahu maal gochuu akka qaban ilaalchisee ni gaafate. Ergamaan Rabbiis (SAW) ni jedhan: â€œ**Qaama saalaa kee dhiqi, ergasii Wuduâ€™adhu.â€•** Sahiih Muslim 303

Al-Mazyi uffata yoo tuqe, bakka tuqe san bishaan irratti firfisuun ni gaha. Yeroo baayâ€™ee waan nama tuquuf yeroo hundaa uffata ofirraa baasanii miicun waan ulfaataa taâ€™eef. Sahl bin Huneyf akkana jedha: Ani sababa mazyitiin ulfaatinni guddaan na qunnamaa ture. Sababa isaatiif nafa dhiqachuu nan baayâ€™isa. Waaâ€™ee kana ilaalchise Ergamaa Rabbii (SAW) nan gaafadhe. Innis ni jedhe, â€œKanarraa wuduâ€™a gochuun siif gaha.â€• Anis ni jedhe, Yaa Rasulallah! yoo uffata kiyya tuqe hoo

akkam godhaa? Ergamaan Rabbiis ni jedhe, **â€œBishaan harka tokkotti qiccee uffata kee irraa bakka inni tuqee jira jettee yaaddu irratti firfissi**.â€• Sunan Abu Daawud 210

Al-wadyi immoo dhangalaâ€™aa adii fi furdaa fincaan booda dhufuudha. Yeroo baayâ€™ee sababa infekshiniitin (dhibeetin) kan dhufuudha. Kanaaf nafa dhiqachuun hin barbaachisu. Ibn Abbas akkana jedha: â€œal-Maniyyi, al-wadyi, al-mazy: Maniyyif nafa dhiqachuun ni barbaachisa, al-wadyi fi al-mazyiif immoo qaama saalaa kee dhiqi, akkuma salaataf wuduâ€™a gootu wuduâ€™a godhadhu.â€•

Gabaabumatti, al-mazyi fi al-wadyi najisa waan taâ€™aniif ofirraa qulqulleessu barbaachisa. Garuu al-mazyi fi al-wadyif jedhanii nafa dhiqachuun hin barbaachisu. Qaama saalaa dhiquu fi uffata irraa bakka al-mazyi tuqe bishaan itti firfirsuun gahaadha

3-Dhiiga Haydi (laguu)â€“ dhiigni haydi najaasadha. Kana ilaalchise Asmaaâ€™a bint Abi Bakr ni jetti: Dubartiin takka gara Nabiiyyi (SAW) dhuftee akkana jette: Yaa Ergamaa Rabbii! Nu keessaa dubartiin takka dhiigni haydi ni tuqa. Akkam haa gootuu? Nabiyyinis ni jedhan: ni duguugdi, bishaanin ni riigdi, miiccitee ergasii ittiin salaatti.â€• Sahiih Muslim 291, Sahiih Al-Bukhaari-227

4-Faandoo beelladaa/bineensaa kan foon isaa hin nyaatamnee-kunis najaasadha. Abdullah ibn Masâ€™uud akkana jechuun gabaase: Nabiyyiin (SAW) haajaa uumama bahu (mana fincaanii deemu) barbaadanii akkana jedhan: Dhagaa sadii naaf fidi.â€• Anis dhagaa lamaa fi faando harree fideef. Nabiyyiinis dhagaa lamaan fudhatee faandoo ni darbe. Ergasii ni jedhe: Kuni najisa.â€• (Sahiih Al-Bukhaari 156)

Kuni kan agarsiisu faandon wanta foon isaa hin nyaatamne najisa taâ€™uudha.

5-Gorora sareeâ€“gororri saree najisa. Kana ilaalchisee Nabiyyiin (sallallahu aleyh wassallam) akkana jedhanii jiru: â€œ**Yommuu sareen meeshaa tokkoo keessanii arraabu, siâ€™a torba dhiquun qulqullaaâ€™a, kan jalqabaa biyyeen**.â€• Sahiih Muslim 279

6-Foon Booyyeeâ€“ akka wali galtee warra beekumsaatti foon booyye najisa. Jechi Rabbii oltaâ€™aa ifaan ifatti waan dubbatuuf:

﴿قُل لَّآ أَجِدُ فِي مَآ أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطۡعَمُهُۥٓ إِلَّآ أَن يَكُونَ مَيۡتَةً
أَوۡ دَمٗا مَّسۡفُوحًا أَوۡ لَحۡمَ خِنزِيرٖ فَإِنَّهُۥ رِجۡسٌ أَوۡ فِسۡقًا أُهِلَّ لِغَيۡرِ ٱللَّهِ بِهِۦۚ﴾

â€œJedhi, â€˜Wanta gara kiyyatti buufame keessatti nama nyaata nyaatu irratti, baktii yookiin dhiiga gadi dhangalaâ€™uu yookiin foon booyye,dhugumatti inni najisa, yookiin fincilaan maqaa Rabbiitiin ala kan biraa irratti dhayame malee haraama taâ€™uu hin argadhu.â€• Suuratu Al-Anâ€™aam 6:145

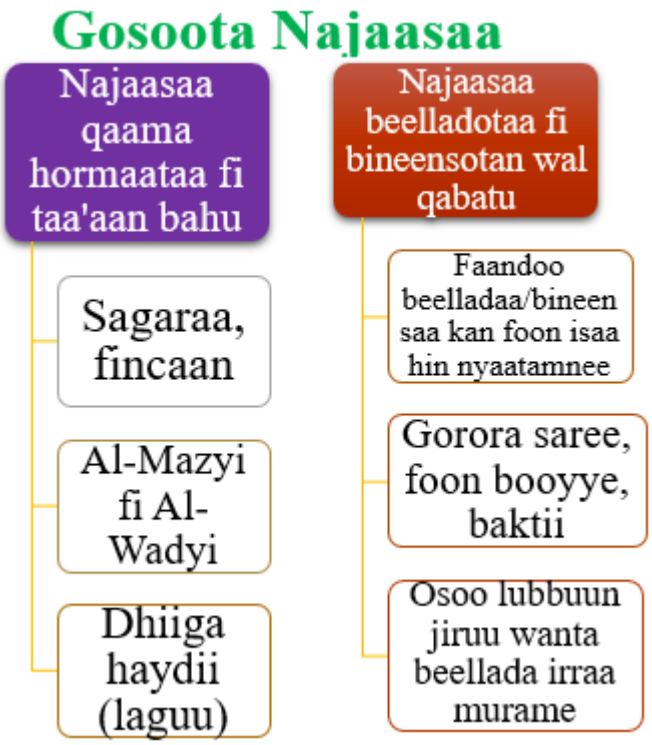
Aayah armaan olii keesatti foon booyye erga jedhee booda â€œdhugumatti inni najisa.â€• jechuun foon booyye najisa akka taâ€™e ibsa.

7-Baktiiâ€“ Kuni haala shariâ€™aatiin osoo hin gorraâ€™amin wanta duâ€™eedha. Akka wali galtee Muslimootatti baktiin najisa. Nabiyyiin (sallallahu aleyh wa sallam) akkana waan jedhaniif: â€œ**Gogaan yommuu duugame, qulqullaaâ€™e jira**.â€• Sahiih Muslim 366 (Asitti gogaan barbaadame gogaa baktiiti.)

Garuu kanarraa wanti adda taâ€™u:
1-Qurxumii fi hawaannisa- qurxummii fi hawaannisni duâ€™an xahaaraa (qulqulluu)dha.
2-Wanta dhiiga dhangalaâ€™u hin qabne kan akka tiisisaa, kannisaa fi kkf. Kunniin hundi qulqulluudha.
3-Lafeen, gaafni, kotteen, rifeensi fi baallen wanta duâ€™ee qulqulluudha.

8-Jiraataa taâ€™ee osoo jiruu wanta beellada irraa murameâ€“ Beellanni lubbu osoo qabu wanta isarraa murame murtiin isaa murtii baktiiti. Nabiyyin (sallallahu aleyh wassallam) akkana waan jedhaniif: â€œ**Beellanni lubbuu kan qabu taâ€™e osoo jiru wanti isarraa murame baktiidha.**â€• Jaamiâ€™a At-Tirmizi 1480

9-Foon beellada/bineensa foon isaa hin nyaatamnee najisa-ragaan kanaa hadiisa Anas (radiyallahu anhu) gabaasedha. Anas akkana jedha: Guyyaa Kheybar foon harree ni arganne. Ergasii Ergamaan Rabbii (Sallallahu aleyh wassallam) akkana jechuun lallaban: â€œDhugumatti, Rabbii fi Ergamaan Isaa foon harree irraa isin dhoowwu. Suni najisa.â€• Sahiih Muslim 1940
Kanaafu, kanarraa kaâ€™uun foon harree najisa.[1]

Kitaabban wabii:
[1] Sahiih Fiqhu Sunnah-1/71-74, Abu Maalik, The Concise Presentation of Fiqh- Dr. AbdulAziim Badawi, Translator Jamal Zarabozo, fuula 26-29

Date Created
October 10, 2020
Author
admin